

نقض آتش بس با ارمستان و فضاسازی علیه تهران، سیاست‌های باکو در قبال همسایگان را در حالت تحکم قرار داده است

هياهو در قفقاز

گرفته و موجب نگرانی ما می‌شود. وقتی در سطح وزارت امور خارجه صحبت می‌کنیم، این مطالب را به‌صراحت در میان می‌گذاریم و مذاکره می‌کنیم. جناب امیرعبداللّه‌یان همتای ایرانی من، به این موضوع بسیار حساس است و در حیطه اختیارات خود همواره برای رفع هرگونه موارد ناخوشایند در روابط جمهوری آذربایجان و ایران گام برمی‌دارد. این مهم را چندین‌بار مشاهده کرده‌ام. ما یک گفت‌وگوی مستقیم و فشرده با وی داریم». افزون بر آن علی‌علیزاد، سفیر جمهوری آذربایجان در ایران هم در نشست دوشنبه هفته گذشته در این سفارتخانه با عنوان نشست «روزی پیروزی» به مناسبت گرامیداشت هشتم نوامبر، روز پیروزی آذربایجان در جنگ قره‌باغ از تلاش باکو برای تقویت مناسبات با تهران گفت؛ اما رفتارهای عملی مقامات جمهوری آذربایجان چیزی خلاف آن را نشان می‌دهد.

جلادی که سعی دارد خود را قربانی جا بزند

بعد از سفر نیکول پاشینیان، نخست‌وزیر ارمنستان به تهران، رسانه‌های جمهوری آذربایجان اقدام به فضاسازی علیه جمهوری اسلامی ایران کردند. آن‌گونه که رسانه‌های جمهوری آذربایجان به نقل از سازمان اطلاعات این کشور مدعی شدند که (DTX) طی عملیاتی علیه یک گروه مسلح که توسط سپاه پاسداران در جمهوری آذربایجان ایجاد شده بود، ۱۹ نفر از اعضای این سازمان را دستگیر کرده است. براساس این گزارش، اعضای بازداشت‌شده اعتراف کرده‌اند که در ایران و سوریه آموزش‌های نظامی دیده و به دنبال فعالیت‌های مسلحانه در جمهوری آذربایجان بودند. گفته شده از آنها که به طور غیرقانونی وارد خاک آذربایجان شده‌اند، سلاح‌های غیرقانونی و تجهیزات الکترونیکی کشف و

عبدالرحمن فتح‌اللهی؛ رفتار باکو اگرچه بعد از جنگ ۴۴روزه قره‌باغ در پاییز سال ۲۰۲۰ نسبت به همسایگانش هجومی‌تر شده است، اما دور اخیر مواضع وعملکردهای الهام‌علی‌اف حکایت از آن دارد که جمهوری آذربایجان رسماً سیاست تحکمی را در قفقاز جنوبی پیش برده است. در تازه‌ترین مورد باکو برخلاف توافق سه‌جانبه اخیر در سوچی تنش و درگیری مرزی خود را با ارمنستان از سر گرفت. در این رابطه وزارت دفاع ارمنستان اعلام کرد درگیری‌ها میان نیروهای این کشور-با نیروهای جمهوری آذربایجان در مرز غربی ارمنستان شدت گرفته و چندین سرباز مجروح ارمنستان در وضعیت بدی قرار دارند. آن‌گونه که پایگاه خبری ریپابلیک‌ورلد گزارش داده است، نیکول پاشینیان، نخست‌وزیر ارمنستان، در نشست دولت اعلام کرد نیروهای جمهوری آذربایجان حمله‌ای را با هدف متهم‌کردن ایروان آغاز کردند. وی خواستار ایجاد یک منطقه غیرنظامی سه‌کیلومتری پیرامون قره‌باغ کوهستانی شد. این در حالی است که این دو کشور روز دوشنبه با میانجیگری آمریکا در گفت‌وگوی صلح شرکت کردند. همچنین پس از آن در نشست‌ی به میزبانی ولادیمیر پوتین، رئیس‌جمهوری روسیه، طرفین متعهد شدند که از اعمال زور خودداری کرده و این مناقشه را از طریق گفت‌وگو حل کنند. با این حال، باکو روز پنجشنبه بار دیگر آتش‌بس را زیر پا گذاشت و الهام‌علی‌اف، رئیس‌جمهوری آذربایجان طرف ارمنی را به رعایت‌نکردن توافق صلح ۲۰۲۰ با میانجیگری روسیه متهم کرد. باکو، ایروان را متهم کرد که با اجتناب از خارج‌کردن کامل نیروهایش از منطقه مورد مناقشه قره‌باغ، مفاد توافق صلح را نقض کرده است.

یک دیدار معنادار

در شرایط بغرنج کنونی که باکو دهر تازه‌ای از سیاست تهاجمی را در قفقاز آغاز کرده، دیدار اخیر اردوغان و علی‌اف بسیار معنادار است. به خصوص آنکه بسیاری از تحلیلگران و ناظران تحولات قفقاز بر این باورند که ترکیه و شخص اردوغان برادر بزرگ‌تر و کارگردان تمام مواضع و تحرکات جمهوری آذربایجان است. در همین راستا سرویس مطبوعاتی دفتر ریاست‌جمهوری آذربایجان در بیانیه‌ای اعلام کرد رؤسای جمهور ترکیه و آذربایجان در سمرقند دیدار و درباره نتایج نشست سه‌جانبه در سوچی و اوضاع منطقه گفت‌وگو کردند. به گزارش خبرگزاری تاس، دیدار میان رجب طیب اردوغان، رئیس‌جمهور ترکیه و الهام علی‌اف، همتای آذربایجانی‌اش در

خارجی داعش نیز از تباط گرفته و حضور خود در تهران را به اطلاع آنها رسانده است.»

نعل وارونه باکو

الهام علی‌اف، رئیس‌جمهور آذربایجان سه‌شنبه گذشته در مراسمی به مناسبت سالروز پیروزی در شوشا در جمع نظامیان این کشور حضور پیدا کرده بود. طی سخنرانی خود با خطاب‌قراردادن ایران اظهار کرد: «ارتش ما قهرمانی، حرفه‌ای‌گری و فداکاری نشان داده است. اگر لازم باشد دوباره نشان می‌دهیم، به خواسته خود می‌رسیم، همه این را می‌دانند و کسانی که در مرز ما برای حمایت از ارمنستان رزمایش نظامی برگزار می‌کنند نیز باید این را بدانند. هیچ‌کس نمی‌تواند ما را بترساند. اگر ارمنستان بخواهد یک سیاست همسایگی خوب در پیش بگیرد، ابتدا باید تمام مفاد بیانیه ۱۰ نوامبر ۲۰۲۰ را رعایت کند. باید در مذاکرات صلح با آذربایجان صادقانه عمل کند. نباید زمان را تصنعی به تأخیر انداخت. نباید منتظر معجزه بود که یکی بیاید و به‌جای او بچنگد. هیچ‌کس به‌جای آنها نمی‌آید و نمی‌چنگد اما اگر کسی هم بیاید و بچنگد، ارتش آذربایجان با آنها مقابله خواهد کرد».سخنگوی وزارت امور خارجه ایران به فاصله ساعتی پس از تهدیدات علی‌اف در یک موضع‌گیری رسانه‌ای، با اشاره به سیاست اصولی جمهوری اسلامی ایران در قبال مناقشه طولانی دو همسایه شمالی در منطقه قره‌باغ خاطرنشان کرد: «جمهوری اسلامی ایران همواره بر حفظ تمامیت ارضی و حل‌وفصل مسالمت‌آمیز اختلافات بین جمهوری‌های ارمنستان و آذربایجان، با رعایت حق و در چارچوب حقوق بین‌الملل تأکید کرده و ازاین‌رو اشغال سرزمین‌های آذربایجان را محکوم و از آزادسازی آن در بالاترین سطوح حمایت کرده است». ناصر کنعانی بیان کرد: «نزدیک به دو سال است که مقامات جمهوری آذربایجان در سطوح مختلف سیاسی، نظامی و امنیتی دیدارهای دو جانبه و چندجانبه در سطح مقامات مختلف با ارمنستان داشته و به‌سوی صلح و آشتی پایدار با یکدیگر گام برمی‌دارند که مورد حمایت جمهوری اسلامی ایران هم بوده است اما دلایل نگرانی آنها از دیدارهای معمول در سطوح همسایگی با کشور مقابل قابل درک نیست». سخنگوی وزارت امور خارجه رزمایش اخیر سپاه در مرزهای ارمنستان و آذربایجان را اقدامی معمول و برنامه‌ریزی‌شده دانست که از مجاری رسمی نیز قبل از برگزاری به اطلاع همسایگان ذی‌ربط رسیده است. این دیپلمات ارشد ایرانی در پایان بار دیگر تأکید کرد: «مسیر حل مشکلات قفقاز نه مراجعه به نیروهای فرامنطقه‌ای بلکه از پایتخت کشورهای منطقه می‌گذرد و جمهوری اسلامی ایران مجدداً آمادگی خود را برای کمک به حل‌وفصل مسائلی باقی‌مانده میان دو همسایه شمالی، در قالب‌های دوجانبه، سه‌جانبه و ابتکار منطقه‌ای‌ش‌ش‌جانبه در تهران اعلام

می‌کند». با تمام این تفاسیر به نظر می‌رسد برخی بازیگران منطقه‌ای و فرمانطقه‌ای از ترکیه و اسرائیل تا انگلستان و ایالات متحده به دنبال تکرار سناریوی اوکراین و تایوان برای جمهوری اسلامی ایران هستند. پیرو این گزاره تحلیلی باکو و شخص علی‌اف نقش «قربانی بزرگ» مانند زلنسکی را برای غرب و با هدف زمین‌گیرکردن تهران ایفا خواهد کرد. این سناریو جایی نیازمند تعمق بیشتر می‌شود که جمهوری آذربایجان رسماً میزبان تمرینات ناتو در کنار مرزهای ایران شده است. در این رابطه وزارت دفاع جمهوری آذربایجان پنجشنبه گذشته اعلام کرد فرماندهی مشترک نیروهای ناتو یک دوره آموزشی نظامی برای سربازان این کشور برگزار می‌کند که تا امروز (شنبه) ادامه خواهد یافت. به گزارش خبرگزاری اسپوتنیک، وزارت دفاع جمهوری آذربایجان در بیانیه‌ای اعلام کرد: «این دوره آموزشی با عنوان ارزیابی عملیات ناتو در تمام سطوح جنگی در شهر باکو و توسط نیروهای ناتو در حال برگزاری است. بر اساس این بیانیه، در نخستین روز تمرینات، نیروهای فرماندهی مشترک ناتو-آموزش‌هایی در حوزه‌های همکاری نظامی، فرایند برنامه‌ریزی عملیات، ارزیابی عملیات و سیستم‌های تحلیل عملیات ناتو را به نیروهای جمهوری آذربایجان ارائه دادند. در این خصوص احسان تقوایی، تحلیلگر حوزه اوراسیا و قفقاز در گفت‌وگویی که با «شترق» داشت، تأکید دارد: «سیاست ثابت غرب، استفاده از حربه‌های مختلف برای تحریک طرف مقابل در جهت آغاز جنگ و درگیری بوده است. یعنی غربی‌ها سعی داشته‌اند گام اول اقدام و آغازین برای جنگ را طرف مقابل بردارد. در همین رابطه بسیاری از رسانه‌ها، تحلیلگران و کارشناسان این باور را دارند که تبلیغات رسانه‌های اروپایی و آمریکایی باعث شد روسیه و پوتین دست به تجاوز به خاک اوکراین بزنند. به همین دلیل امکان دارد مشابه همین برنامه برای ایران در قفقاز شکل گرفته باشد و سعی کرده باشند از طریق باکو و تحریکات جمهوری آذربایجان، ایران را درگیر یک مناقشه مرزی و حتی جنگ تمام‌عیار با جمهوری آذربایجان کنند تا از آن طریق ناتو، آمریکا، ترکیه و دیگر کشورها و شاید حتی خود روسیه وارد این درگیری شده و آن را به یک نبرد گسترده بدل کنند تا هزینه‌هایی را به مسکو و تهران وارد کنند». البته تقوایی در ادامه خاطرنشان می‌کند: «تهران مانند روسیه و پوتین در ایسن تله نمی‌افتد و اتفاقاً مانند چین نوعی هوشمندی و هوشیاری را به کار خواهد بست. یعنی تحریکات جمهوری آذربایجان باعث نخواهد شد که ایران دستت به اقدام نظامی و پیاده‌کردن نیرو در این منطقه بزند». حال باید دید که این سناریو تا کجا پیش خواهد رفت و آیا جمهوری آذربایجان و علی‌اف مانند اوکراین و زلنسکی قربانی طمع رقبای ایران خواهد شد؟

ریمونددویل

RAYMOND WEIL
GENEVE

SARMAN Co.

No. 1832, Dr. Shariati St., Next to Pol-E-Roomi, Tehran - Iran